

Andreea DUMITRU

Portugal, Portugal!

După ce, în urmă cu câțiva ani, Cristi Juncu s-a apropiat de cea mai cunoscută – și prima – dintre piesele lui Zoltán Egressy, **Portugal** (1997), regizând un spectacol-lectură în cadrul Festivalului de Teatru Scurt de la Oradea, el a găsit, în cele din urmă, și scena și trupa potrivită pentru a monta, în martie 2008, premiera pe țară a acestui text tradus în mai multe limbi, citit și la National Theatre (mai exact, la Cottesloe) din Londra, ecranizat în anul 2000.

Teatrul „Anton Pann” din Râmnicu Vâlcea, altminteri destul de discret cu producțiile sale – discreție la care îl obligă, după cum am mai scris în paginile revistei, precaritatea condițiilor de lucru și de joc pe care le oferă de ani buni, înghesuit cum este într-o (pseudo)Casă de cultură, cu un Bingo sordid în coastă, dar cu promisiunea unui sediu adevărat, aflat la doi pași, încă în șantier – a găsit resurse pentru a da puțin ștaif acestei premiere. Prin urmare, dramaturgul, împreună cu domnul Beke Mihaly Ádrás, directorul Centrului Cultural al Republicii Ungare din București – partener al proiectului – au fost invitați atât la reprezentarea din 11 aprilie, cât și la o întâlnire cu presa culturală și cu publicul vâlcean.

Zoltán Egressy s-a născut în 1967 și a făcut studii de istorie și literatură la Universitatea din Budapesta. În prezentările autorului, accesibile pe net, se spune că și-a început cariera ca poet și baterist într-o formație rock, ulterior dedicându-se aproape exclusiv dramaturgiei. Dacă influențele rock sunt de neregăsit în *Portugal*, poezia e o coardă vibrantă a acestei piese cu evidente accente chehoviene: coarda nu plesnește, însă, funest, undeva, departe, ca în *Livada de vișini*, ci își pierde treptat suplețea, cântând spre final un refren resemnat și monoton, ca cel al Soniei din *Unchiul Vanja*. Interesant este că în satul imaginar al lui Egressy – un colț uitat de lume din Ungaria zilelor noastre, sufocat de lipsa oricărei perspective de prosperitate, dar și de aerul greu al unei veri toride – mai există încă personaje care visează, cu înduioșătoare naivitate, că vor pleca într-o bună zi să-și refacă viața oriunde altundeva: fie în capitala cea pragmatică, asemenea chilipirgiului *Clamă*, fie în Portugalia nesfârșitelor nostalgii – asemenea tânărului intelectual fără nume (de aceea, botezat, simplu!, *Poreclă*) ce descinde pe bicicletă, peste noapte, din Budapesta... în cârciuma lui Lajos.

Regia lui Cristian Juncu și, în egală măsură, scenografia lui Cosmin Ardeleanu dezvoltă mai puțin fiorul aceluși „*saudade*” îndepărtat, pe care îl insinuează, în rutina unei comunități prăpădite, cel care-și imaginează că poate retrăi visul tahitian al lui Gauguin. Contaminați, probabil, de spiritul viclean al locului (teatrul însuși pare cuprins de toropeală la Râmnicu Vâlcea, dar de toropeala atâtor promisiuni înșelate), cei doi mizează pe pitorescul de suprafață al personajelor, al întâmplărilor mărunte, al unui spațiu care consumă lent energiile. Publicul flanchează pe două laturi fâșia lungă a scenei pe care sunt juxtapuse trei perimetre de joc: în centru – cârciuma (cu atât de familiarul mobilier metalic, instabil și ruginit, care decora orice terasă pe vremea comunismului), iar la margini, dispuse simetric, două oaze de păpuriș din balta pe care obișnuiesc să evadeze localnicii, într-un epuizant *dolce far niente*. Atunci când sunt eclerate succesiv, iar atenția spectatorului trebuie să se mute, ca într-un meci de ping-pong, de la un spațiu la altul, de la un cuplu la altul, o boare de proștețime însufletește și spectacolul. Frumoasă, în simplitatea mijoacelor cu care este realizată (o bicicletă, un ventilator, un spot de lumină) este și secvența plimbării celor doi îndrăgostiți (*Fundă*, fiica cârciumarului, al cărei vis de libertate s-ar putea rezuma, la nevoie, la o poveste de iubire onestă, și *Poreclă*, scriitorul pândit de ratare).

În rest, regizorul insistă pe o structură repetitivă, existentă în text, dar parcă mai puțin flagrantă la lectură (potrivit observației lui Fundă: „primu' apare Satana. Nu zice nimic, se așază și bea. Pe urmă vin Sfeclă și Clamă. Și tot așa”). Actorii își execută „intrările” voit spectaculoase ori cel puțin comice și se dedică apoi, cu pasiune, partiturilor

Remus VLĂSCEANU și Alina MANGRA

proprii, interacționând însă fără prea mare convingere. Alina Mangra, actrița plină de nerv, cu un profil extrem de interesant și un firesc de netrecut cu vederea – așa cum o știam din spectacolul lui Alexandru Dabija, *Telefonu', omlota și televizoru'* – impresionează mai puțin de astă dată, jucând emoția primei iubiri, naivitatea și devotamentul filial, poate și din pricina faptului că partener în povestea de dragoste din centrul piesei îi este Remus Vlăsceanu, aici, cu totul fad, lipsit de energie. De reținut sunt Gabriel Tudorin (*Cârciumarul*), cu bonomia lui netrucată, cu un joc curat și atent la nuanțe, Cristian Alexandrescu (*Preotul*), cu timbrul aparte al vocii sale, cu un umor spontan, fără vulgaritate, Doru Zamfirescu (*Clamă*), hâtru și mereu „cuprins de avânt”, dar și mai puțin cunoscuta Iulia Antonie, cu uimiri comice eficiente în chip de soție veșnic abțiguită a acestuia. Mai ingrate sunt sarcinile scenice care le revin lui Florin Beciu (în rolul lui *Sfeclă*, eternul pretendent, prin urmare, lipsit de speranță, la mâna Fundei, actorul supralicitează agresivitatea și inteligența limitată a personajului) și lui Radu Constantinov (*Satană*, cel părăsit de soție, care-și linge rănile la cârciumă); „obligat” să rămână aproape neconținut în scenă, acesta din urmă se străduiește, cu un efort spre autenticitate de apreciat, dar și cu excesele de rigoare, să descrie toate fazele și ticurile unei beții cumplite.

Dacă pentru *Portugal*, Egressy își merită, fără îndoială, reputația – fiind, în descrierea lumii sale mărunte, abil, inventiv și, mai ales, plin de îngăduință (găsim, aici, și povestea unui personaj absent, *Bittner*, care face din existența larvară a lui Satană o dramă în miniatură și pune spectatorul pe o pistă falsă, creând tensiune acolo unde, aparent, nu s-ar putea întâmpla mare lucru) –, spectacolul Teatrului „Anton Pann” e doar una dintre lecturile posibile ale piesei, una colorată, desigur, dar nu foarte ambițioasă. Dintr-o montare care nu-și ascunde sărăcia, ci mizează pe efectele ei, mai păstrez după o vreme nu atât accentele fadoului (folosit ca leitmotiv muzical) și nici imaginea îmbrățișării finale dintre *Fundă* și *Satană*, prinși în dansul unei solitudini incurabile, ci – în chip ciudat – mai degrabă priveliștea orătaniei pe care cârciumarul și fiica sa o jumulesc de pene, sub ochii noștri, preparând tocana resemnării cotidiene.